

LAUSUNTO

17.05.2025

300/03.00.00/2025

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Lausuntopyyntö 14.5.2025, VNS 2/2025 vp

Ilmatieteen laitoksen lausunto VNS 2/2025 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026-2029

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Ilmatieteen laitokselta lausuntoa koskien vuosien 2026-2029 julkisen talouden suunnitelmaa. Ilmatieteen laitos on perehtynyt aineistoon ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Kehyskokonaisuuden valmistelussa on huomioitu Ilmatieteen laitoksen palvelukyvyn ja toiminnan kannalta keskeiset asiat pääosin hyvin. Lakisääteisten tehtävien hoitaminen ja toiminnan kehittäminen esitetyllä resurssitasolla ei kuitenkaan onnistu ilman tehtävien karsimista.

Ilmatieteen laitos tukee toimia julkisen talouden sopeuttamiseksi, mutta kiinnittää samalla huomiota siihen, että sille aiemmin kohdistettu tuottavuusohjelman määrärahaleikkaus on Suomen sektoritutkimuslaitosten suurimpia prosentuaalisesti. Tilanteesta tekee laitokselle vielä vaikeamman se, että budjettirahoitusta tarvitaan kattamaan Suomen, ei Ilmatieteen laitoksen, jäsenmaksut useissa kansainvälisissä organisaatioissa. Vuonna 2024 n. 19% Ilmatieteen laitoksen talousarviorahoituksesta käytetään Suomen jäsenmaksuihin, eikä niistä ole mahdollista tehdä vähennyksiä.

Ilmatieteen laitos kiinnittää myös huomiota siihen, että sen tuottamille palveluille ja tutkimustiedolle on yhä laajempi ja kasvava kysyntä niin yksittäisten kansalaisten, elinkeinoelämän kuin julkisen hallinnon eri viranomaisten ja päätöksentekijöiden taholta. Viime vuosien aikana etenkin turvallisuuspalveluihin liittyviä suoritteita on tuotettu huomattavasti aiempaa suuremmalla panostuksella. Ilman riittäviä toiminnan turvaavia resursseja laitos joutuu karsimaan suoritteita. Ilmatieteen laitokselle julkisen talouden suunnitelmassa osoitetut suuret säästövelvoitteet vaarantavat lisäksi laitoksen kyvyn kehittää uuden sukupolven tekoälypohjaisia sää- ja meripalveluja sekä parantaa niiden osuvuutta.

Vuosien 2026-2029 julkisen talouden suunnitelma asettaa Ilmatieteen laitokselle edellämainituista syistä haastavan lähtökohdan valmistautua pitkäjänteisesti turvallisuusympäristön muutoksen, ilmastomuutoksen ja digitalisaation tuomiin tulevaisuuden osaamis- ja resurssihaasteisiin.

Lisäksi Ilmatieteen laitos kiinnittää huomiota siihen, että hallitus päätti keväällä 2025 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä osoittaa 8 miljoonaa euroa hiilinielujen ja hiilivarastojen laskennan kehittämiseen havainnointijärjestelmän avulla. Tämä panostus mahdollistaa pitkäjänteisen kehitystyön, jossa yhdistyvät kansalliset mittaukset, mallinnusmenetelmät ja satelliittihavainnot. Ilmatieteen laitos osallistuu suunnitelman mukaan järjestelmän kehittämiseen keskeisessä roolissa yhdessä Luonnonvarakeskuksen ja Helsingin yliopiston kanssa. Laitoksen osuus työstä keskittyy erityisesti satelliittidatan hyödyntämiseen, uusien pintamittausasemien perustamiseen strategisesti tärkeille mittauspaikoille sekä hiilinielujen ja kasvihuonekaasujen kvantitatiiviseen arviointiin ja epävarmuuksien analysointiin.

Jotta tämä työ voidaan toteuttaa, Ilmatieteen laitos korostaa tarvetta lisätä laitoksen talousarviorahoitusta 3,1 miljoonaa euroa hallituksen päättämästä 8 miljoonan euron kokonaisuudesta. Koska uuden havainnointijärjestelmän odotetaan tuottavan ensimmäiset tulokset jo ennen vuoden 2026 loppua, tulisi rahoitus mahdollisuuksien mukaan sisällyttää vuoden 2025 lisätalousarvioon tai toissijaisena vaihtoehtona lisätä ao. 3,1 miljoonaa euroa Ilmatieteen laitoksen vuoden 2026 rahoitukseen.

Marko Viljanen
Hallintojohtaja